

تحلیل تحولات کالبدی خانه‌های گرگان در دوران قاجار*

دکتر بهنام قلیچ خانی**، دکتر ایرج اعتصام***، دکتر سید مصطفی مختاباد امرئی****

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۱/۰۷/۲۴

تاریخ پذیرش نهایی: ۱۳۹۱/۱۱/۲۸

مکیده

معماری قاجار بخشی مهم از تاریخ معماری ایران است و این اهمیت به واسطه‌ی شکل‌گیری جریان برجسته‌ی تحول و تغییر در فضای اجتماعی و همچنین در مفهوم کالبد و فضا است. خانه‌های این دوران را نیز می‌توان به لحاظ کمی و کیفی مهم‌ترین دسته از خانه‌های تاریخی ایران به حساب آورد. این پژوهش به تحلیل تحولات کالبدی خانه‌های گرگان در عهد قاجار پرداخته است و در پی آن است که چپستی این تحولات را در فن ساختمان و کیفیات معماری پیگیری نموده و تاثیرپذیری احتمالی تحولات معماری این خانه‌ها را از تحولات بیرونی نمایان ساخته است. روش تحقیق تفسیری تاریخی بوده و به شواهد و مستندات از بناها و خارج از آنها استناد شده است. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که تحولات معماری این خانه‌ها عمدتاً در گرایش به برونگرایی و افزایش ارتباط با محیط رخ داده است و این تحولات با سبک زندگی، فضای اجتماعی و همچنین سلاطین روزگار پیوستگی داشته است.

واژه‌های کلیدی

دوران قاجار، خانه، تحولات کالبدی، گرگان

* این مقاله برگرفته از رساله‌ی دکتری نگارنده با عنوان «رویکردی تحلیلی به سیر تحول خانه‌ی ایرانی در عهد قاجار» به راهنمایی دکتر ایرج اعتصام و مشاوره‌ی دکتر سیدمصطفی مختاباد امرئی است که در تاریخ ۱۳۹۱/۱۱/۱۷ در دانشکده‌ی هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران از آن دفاع شده است.

** دانش آموخته‌ی دکتری معماری، دانشکده‌ی هنر و معماری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (مسئول مکاتبات)
Email: behnamq@yahoo.com

*** استاد پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران

Email: irajetessam@yahoo.com
Email: mokhtabm@modares.ac.ir

**** دانشیار دانشکده‌ی هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس